

«ԿՐՈՆՍԱԿԱՆ»

Հ Ո Գ Ի Մ Ը Փ Ր Կ Ե Լ

Նախարար մեր յօդուածով («Սիոն», 1986 Հոկտ. - Դեկտ.) խօսած էինք իրենց բարձրագոյն ու կենցաղովը այլոց գէշ օրինակ հանդիսացող, այլ խօսքով՝ ուրիշները գայթակղեցնող, ժողովրդին ու մարդկային և Տիրոջ կողմէ անոնց վերապահուած ծանր պատիժին մասին:

Այս յօդուածով պիտի շօշափենք միւս երեսը մէտալին, այսինքն ուրիշներուն բարի օրինակ հանդիսացող, իր նմանները ուղիղ ճամբուն առաջնորդող մարդոց մասին, որոնք ճշգրիտ են մարդկութեան, կեանքի դառնութիւնները համեմէլ փորձող:

Պատմութեան մէջ անմահացած են մարդեր, որոնք իրենց վիճակուած նիւթական բարիքներէն բաժին հասած են ուրիշներուն, գոհացում տալով բախտէն զարնուած մարդոց կարիքներուն, կըրթական ասպարէզ բանալով ուսումնասիրութեան շքանքը պատանիներուն առջեւ եւ կամ սրբիւղով արցունքը եւ մեղմելով քաղցն ու վիշտը օրերին ու անկարին: Արդարեւ, դժուար է երեւակայել պատկերը զոր պիտի պարզէր մարդկային կեանքը, եթէ ունեւորները իրենց գանձերը ուղեկիւն անկոտորակ պահել մինչեւ ծայրը իրենց գերեզմանին:

Ասանց կողքին կայ նաեւ դատակարար համեստ ու մեծհոգի մարդերուն, զուրկ նիւթականին բարիքէն ինչպէս ճշնունէն, իրենց հոգիներու փրկութենէն անդին մոտահոգութեամբ նաեւ իրենց շուրջիներուն փրկութեամբ: Որոնք մէկ կողմէ կը տառապին իրենց միջոցներու անբաւարարութեան պատճառաւ ուրիշներուն օգնութեան հասնիլ չկարենալուն, սակայն միւս կողմէ կը մխիթարուին այն մտածումով թէ նիւթական բարիքները չեն կրնար տանել գերեզմանէն անդին: Անոնք կը նային իրենց ասպարէզին, յաւիտեաններու վրայ երկարաձգուող:

Այս մասին շատ յատկանշական տեղեր ունի Յակոբոս Առաքեալ, իր Կոթուղիկեայ թուղթի վերջաւորութեան, ուր կ'ըսէ. «Ներարգ իմ, եթէ ոք ի ձեռք մուրեցի ի հանապարհէ ճշմարտութեան, եւ դարձուցէ ոք զնա, դիտացէ՝ զի որ դարձուցէ զմեղաւորն ի ժողովրդեան հանապարհէն իւրմէ, փրկեացէ զոգի իւր ի մահուանէ եւ ծածկեացէ զբազմութիւն մեղացաւ:

Արդարեւ, մեծագոյն պարգեւը զոր մարդ կրնայ ստանալ թողութիւնը կամ ներումն է իր մեղքերուն: Աւետարանին անպակասելի գտնանքն ու տնտաղիւս աղաժանդէն է ան: Կ'արժէ դիտել որ Յիսուս ամէն անգամ երբ հիւանդ մը կ'ազատագրէր մարմնական իր խօթութենէն, չէր մոռնար նաեւ ազատագրել զինք հոգեկան իր ախտէն, շնորհելով թողութիւն իր դարձած մեղքերուն:

Մեզի կ'իյնայ ամէն ատեն ու ամէն տարի թով զգաւորութեան հրաւիրել մեր նմանները, զգուշացնել ծուռ ու սխալ — յաճախ լայն ու գրուիչ — ճամբէն ընթացողները զիրենք սպասող կործանաբար անգուշդէն: Ինչ փոյթ թէ ճշգրտաբան իր ինչպէս մարդեր մեզ կոչեն խաւարածիւ կամ յետադիմական: Գիտուութեան լոյսը պէտք է որ լուսաւորէ նաեւ — եւ աւելիով — մեր հոգեկան հորիզոնը: Ինչպէս չի լինի հոս Տիրոջ խօսքը. «Ի՞նչ կ'արժէ եթէ մարդ աշխարհը չանի եւ իր հոգին կորսնցնէ»:

Եթէ կ'ընդունինք թէ հոգին դերազանց է քան նիւթը կամ մարմինը, այն ատեն յատկաօրէն կրնանք ըմբռնել թէ որքա՞ն էական է հոգիներու փրկութեան գործը, եւ որքա՞ն ծանր՝ պարտականութիւնը՝ դրուած մեծ այդ առաքելութեանը կոչուած մարդոց ուսերուն: Ոչ ոք զերծ է այդ պատասխանատուութենէն, թէեւ նկեղեցւոյ սրբազան բնութեան ճարտար հոգեւորականներ կու գան առաջին գծի:

Չկայ աւելի մեծ ու խոր հեռունք քան այն՝ զոր կ'ունենայ հոգեւոր մշակը ի տես իր ցանկած հոգեւորուն ու սերմերուն բարեւոք անսմին ու բողբոջումին:

ԳԵՈՐԳ Ս. ԶԻՆԻՎԻԶԱՆ

ՄԵԼՔԻՆ ՏԵՍԱԿԱՐԱՐ ԿԵԻՌԸ

Ինչպէս որ տարբերութիւններ գոյութիւն ունին մեղքերու զանազան խմբաւորումներու միջև — մահացու և ոչ մահացու, ծանր կամ թեթեւ ու զանցանալի —, նմանապէս տարբերութիւններ կան անոնց գործողութեան եղանակին մէջ։ Այսպէս, Շնորհալի իր Հչաւաւումով խոտոտվածին մէջ կը յայտնէ թէ մեղանշած է Վարդգիսով, քանի և գործով, իսկ կաթոլիկ Եկեղեցին այս երեքին վրայ կ'աւելցնէ նաև Հանձնառութեամբ կամ Հզանցառութեամբ բառը, զոր կը դնէ Ս. Պատարագին ներկայ հաւատացեալի բերնին մէջ, կոտորեալ զղջումով մասնակից դարձնելու համար զինք Սուրբ Խորհուրդին։

Ճիշդ է թէ տեսանելի աշխարհի մէջ գործուած մեղքն է որ ամենէն աւելի աւերներու և դժբախտութիւններու պատճառ կը հանդիսանայ, և ըստ այնմ անոր հեղինակը կը դատաւարաւոր և պատիժի կ'ենթարկուի՝ ահալան իշխանութեանց հողմէ։ Բանիւ՝ այսինքն խոսքով եղած մեղքերը նուազ ծանր կը կշռեն։ Ստախոսութիւններ, հայոյնանքներ կամ առաւելն սպառնալիքներ են անոնք, որոնք կրնան յետս կոչուիլ ենթակային կողմէ, մինչ գործուած մեղքերու արդիւնները անդամոսանելի են յաճախ։ Իսկ խորհրդով կամ մտածութեամբ եղած մեղքեր աւելի ներողամիտ առջով է որ կը դիտուին, քանի որ անոնց պատճառած աւերները յաճախ կը սահմանափակուին ենթակային հոգեկան աշխարհէն ներս, պղծելով անոր մթնոլորտը։ Հարկ էնք տեսնել խօսքի պարտազանցութեան մասին, քանի որ Հրապարակ չաւրիք մըն է ինքնին խօսքը ածանց ապրանք դարձած է հրապարակի վրայ։

Մեղքերը այսպէս կը գատաւորուին ու կ'արժեւորուին սակայն երբ դիտուին լոկ մարդկային շփանիշով։ Աստուծոյ հայեցակէտը տարբեր է բոլորովին։ Ահա թէ ինչու Շնորհալի, շրջելով մեր պարզած ցուցատախտակը, խորհրդով կատար-

ուած մեղքերը կը բերէ առաջին կարգի, հիմնուելով անշուշտ այն իրողութեան վրայ թէ մեղքին processusը իր ծնունդը կ'առնէ մտքէն (հիները պիտի ըսէին սրտէն), գրեւորուելով ապա խօսքի կամ գործի (արարքի) երևոյթներով։

Երեսու այս հարցը շօշափած է մասնաւորապէս Լեւոն Քարոզին մէջ։ Այսպէս, օրինակ, երբ կը խօսի շնութեան մասին, պիտի այդ արարքին մասին խորհող անձը կը դասէ գայն գործողներու շարքին, յայտնելով թէ ան Հչնացաւ արդէն ի սրտի իւրում։

Եթէ մեր սիրտը ընդունած է փոխվրէժի զգացումով և վճռած ենք սպաննել մեր հակառակորդը, մեր այդ օն ծրագիրը իրագործելու համար պայմաններուն ընձեռած հնարաւորութիւնը կամ դիզած դժուարութիւնը ոչինչ կը փոխեն կացութենէն։ Երկու պարագային ալ — այսինքն մեր հակառակորդը զգետնել մեզի վիճակուի՞ր թէ ոչ — նոյն մեղքով կը ներկայանանք Երկնաւոր Դատաւորին առջև։ Աշխարհիկ դատարաններ կրնան անպարտ արձակել մեզ և մարդիկ սուրբի պօսակը կրնան դնել մեր ճակտին, բայց մեր խիղճը, իբրև արդար դատաւոր, չ'աւշանար մեզ զգտցնել տաւաւորութիւնը մեր արարքին։

Մեղքերը կը նմանին թուխպ ու գորշ ամպերու։ Ինչպէս որ երկնքի երեսին գոյացած ամպերը կը խափանեն լոյսը աւելու, նմանապէս մեր մտքի հորիզոնը խճողող ամպերը — պիտի ու հար մտածումներ, կորիճը մեղքին — կը մթափեն լոյսը ճշմարտութեան, լոյսը Աստուծոյ։ Ու ինչպէս որ մաթի մէջ քալողը աւելի հակամէտ է օայթաքելու և իյնալու, նմանապէս մեղքի խաւարին մէջ խոր խափող անհատը հակամէտ է իյնալու բարոյական խորխորատէ։ Եղզկ այս վերջիններուն, վասնզի անոնք ֆիզիքական քայքայման ու փճացումի դիմելէ զատ, իրենց միւս, միառու կէտը ևս կը տանին դէպի կորուստ, զրկուելով բաւորիս վիճակուած Տիրով Արքայութեան ժառանգորդները ըլլալու գերազանց փառքէն։

ԳԻՌԳՐ Ս. ՃԻՆԻՎԻԶՆԱՆ